

APARTE BIJLAGE **2**

Wat zijn de ambities op het gebied van preventie voor jeugd en gezin?

Een overzicht van beleidsdocumenten en de bijbehorende bestuurlijke besluiten en processen

REKENKAMER
WATERLAND

INHOUD

PAGINA 3

1. WAAROM DEZE BIJLAGE?

PAGINA 4-17

2. WAT STAAT ER OP HOOFDLIJNEN IN DE VERSCHILLENDE BELEIDSDOCUMENTEN?

PAGINA 18-23

3. HOE VOLDOET HET BELEID AAN DE NORMEN VAN HET KWALITEITSKOMPAS?

PAGINA 24-26

4. HOE ZIET DE POLITIEKE INFORMATIEVOORZIENING EN BESLUITVORMING ERUIT?

PAGINA 27

5. OVERZICHT GEBRUIKTE DOCUMENTEN

1 WAAROM DEZE BIJLAGE?

Beleid voor jeugd en gezin is er om te zorgen dat het leven van kinderen, jongeren en hun ouders of opvoeders verbetert. Het formuleren van ambities helpt hierbij en geeft richting aan de uitvoering van beleid. In deze bijlage zetten we de Waterlandse beleidsambities op het gebied van preventie voor jeugd en gezin globaal op een rij. Ook toetsen we de Waterlandse beleidsdocumenten en -processen aan de normen van het Kwaliteitskompas van het Nederlands Jeugdinstituut.[1] En we kijken naar de informatievoorziening aan en de besluitvorming door de Waterlandse gemeenteraad.

Beleid maken start bij het formuleren van ambities. Een **beeld van hoe het gaat met inwoners** (actuele feiten en cijfers) helpt hierbij, benadrukt het Nederlands Jeugdinstituut in zijn Kwaliteitskompas. Het geeft een idee welke maatschappelijke problemen het meest urgent zijn om aan te pakken. Soms is hiervoor een ambitie nodig die gaat over processen of randvoorwaarden. Bijvoorbeeld betere samenwerking tussen netwerkpartners. Of voldoende tijd en middelen. Maar het zijn de inhoudelijke ambities die het meest centraal moeten staan. Want die helpen in het oog te houden waar je het als gemeente en netwerkpartners uiteindelijk voor doet.

Beleidsambities mogen algemeen zijn, zo stelt het het Nederlands Jeugdinstituut. Bijvoorbeeld: “Kinderen groeien weerbaar op”. Daarna volgt een vertaalslag naar meer **concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten** met bijbehorende **indicatoren of signalen**. Zoals: “In 2026 willen we dat de ervaren weerbaarheid van jongeren op de middelbare school met 5% is toegenomen ten opzichte van 2024.”

Strategie en werkwijze om maatschappelijke resultaten te behalen, staan volgens het Nederlands Jeugdinstituut het liefst geformuleerd in een **veranderverhaal (ofwel: een beleidstheorie)**. Dat beschrijft de veronderstellingen bij een gekozen aanpak: als we dit doen, gaan we ervan uit dat we dat bereiken. Bijvoorbeeld: als we inzetten op een kansrijke start in de eerste duizend dagen van kinderen, gaan we ervan uit dat zij zich op latere leeftijd goed ontwikkelen. Een veranderverhaal maakt dus de logica expliciet tussen beleid of activiteiten en de beoogde effecten daarvan voor jeugdigen en gezinnen. Bij voorkeur is een veranderverhaal gebaseerd op kennis over wat werkt. Dit kan kennis zijn uit de wetenschap en/of de praktijk.

Het Nederlands Jeugdinstituut pleit tot slot voor een **voortdurend proces van leren en verbeteren**, ook al is het (in eerste instantie) op beperkte schaal. Dit betekent gericht monitoren, samen regelmatig reflecteren en waar nodig tijdig bijsturen. Het liefst ook met betrokkenheid van jeugdigen en gezinnen zelf.

De tabel op de pagina’s 18 tot en met 23 laat zien welke van deze zes elementen terug te zien zijn in de Waterlandse beleidsdocumenten die raken aan preventie voor jeugd en gezin. In die tabel beoordeelt de rekenkamer ook in hoeverre er expliciete samenhang is aangebracht tussen de verschillende beleidsdocumenten.

2 WAT STAAT ER OP HOOFDLIJNEN IN DE VERSCHILLENDE BELEIDSDOCUMENTEN?

De gemeente Waterland heeft de lokale en regionale ambities op het gebied van preventie voor jeugd en gezin vastgelegd in verschillende beleidsdocumenten. Het gaat om deze documenten:

Tabel 1: *Bekeken lokale en regionale (beleids)documenten*

Lokaal
- Coalitieakkoord
- Kadernota sociaal domein
- Beleidsplan sociaal domein (conceptversie)
- Gezondheidsbeleid
- Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)
- Lokaal sportakkoord
- Lokaal preventieakkoord
- Consultatiedocument actieprogramma sport en bewegen
- Beleidsplan kinderopvang
- Plan van aanpak Het jonge kind
- Beleidsplan jongerenwerk
- Uitvoeringsplan jongerenwerk 2023-2024 en 2025-2026
- Verordening en uitvoeringsregeling jeugdhulp

Regionaal
- Regionale visie op jeugdhulp
- Regionale visie op gezondheid
- Regionaal plan van aanpak Integraal Zorgakkoord (IZA)

Van elk document schetsen we de hoofdlijnen gericht op preventie voor jeugd en gezin. Lokale en regionale documenten beschrijven we door elkaar heen vanwege inhoudelijke verbindingen tussen documenten.

2.1. COALITIEAKKOORD 2022-2026

Het coalitieakkoord beschrijft de voorgenomen speerpunten van het zittende gemeentebestuur van Waterland. De volgende passage is relevant op het gebied van preventie voor jeugd en gezin:

> “De inwoners van onze gemeente die ondersteuning nodig hebben om volwaardig te kunnen participeren in onze samenleving, kunnen op ons rekenen. Immers, iedereen verdient het om mee te doen in de samenleving. Preventief beleid en het verbeteren van de (gemeentelijke) dienstverlening staan daarbij centraal. Ook in het sociaal domein is voorkomen beter dan genezen. Het preventief beleid zal daarom meer aandacht krijgen.
>
> In de voorjaarsnota is reeds extra geld opgenomen voor het jongerenwerk en het sociaal maatschappelijk werk op scholen. Het prioriteit geven aan meer preventief beleid en het verbeteren van de (gemeentelijke) dienstverlening zal ook een financiële consequentie hebben. In de komende bestuursperiode zullen hiertoe specifieke voorstellen worden ontwikkeld.”

Het coalitieakkoord bevat verder voornemens om het sport- en preventieakkoord voort te zetten en uit te voeren, ook via samenwerkingsvormen met de verenigingen.

2.2. KADERNOTA SOCIAAL DOMEIN

De kadernota sociaal domein 2023-2026 legt de basis voor het vormgeven van het beleid binnen het sociaal domein in de lopende college- en raadsperiode. De nota constateert dat het accent in beleid verschuift naar het voorkomen van problemen door een grotere aandacht voor (mentale en fysieke) gezondheid en bewegen. En op het klein houden van problemen door betere basiszorg te bieden die laagdrempelig en dicht bij huis beschikbaar is.

In de nota staat een terugblik om te leren van trends en ontwikkelingen in eerdere jaren. Bijvoorbeeld knelpunten in de begroting, de toenemende vraag naar voorzieningen, personeelstekorten in de zorg, de complexer wordende samenleving en achterblijvende ontwikkelingen bij het integraal werken in het sociaal domein.

Landelijke ontwikkelingen

De nota blikt ook vooruit op landelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het te voeren beleid. Relevant in het kader van preventie voor jeugd en gezin zijn:

- de gevolgen van de **coronapandemie**, vooral op de mentale en fysieke gezondheid van inwoners.
- het verschijnen van het landelijke **Integraal Zorgakkoord** (IZA). Voor de gemeente leidt dit akkoord tot de verantwoordelijkheid om een regionale preventie-infrastructuur op te zetten en de samenwerking tussen de eerstelijnszorg (onder andere huisartsen) en het sociaal domein te verbeteren.
- het verschijnen van het **Gezond en Actief Leven Akkoord** (GALA), gebaseerd op het landelijke Preventieakkoord en de nota gezondheidsbeleid 2020-2024. Het GALA creëert de randvoorwaarden waarbinnen gemeenten een meer integraal preventief gezondheidsbeleid kunnen voeren.
- de verlenging van het landelijke **Sportakkoord** tot 2026. Hiermee ligt er weer een fundament voor gemeenten om inwoners te betrekken die minder vanzelfsprekend deelnemen aan sport en cultuur.
- de landelijke **Hervormingsagenda Jeugd** 2022-2028. Hierin staan tien grote opgaven om de jeugdhulp en het jeugdhulpstelsel duurzaam te verbeteren.
- het landelijke **Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming**. Deze is gericht op het slimmer en effectiever inrichten van de jeugdbeschermingsketen door samenwerking tussen het lokale team, een regionaal veiligheidsteam en een netwerk van specialisten. Waterland is een van de pilotgemeenten.
- de **voor- en vroegschoolse educatie** (VVE): in lijn met de landelijke visie Kansengelijkheid funderend onderwijs zijn gemeenten verantwoordelijk om te zorgen dat peuters zonder onderwijsachterstanden naar de basisschool gaan.
- de **publieke gezondheidszorg**: er is een verschuiving nodig van het repareren van gezondheidsschade naar het voorkomen ervan (preventie). Dit helpt om de toenemende druk op de gezondheidszorg en de personele krapte onder zorgpersoneel beter aan te kunnen.
- **basisvaardigheden**: gemeenten hebben een regierol bij de aanpak van laaggeletterdheid en bij het organiseren van Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's).
- het **wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek** in het sociaal domein (Wams). De wetten in het sociaal domein geven gemeenten de opdracht breed en integraal te werk te gaan. De wet Wams biedt de juridische grondslag om de noodzakelijke persoonsgegevens domeinoverstijgend te delen.

Uitgangspunten voor beleid

De kadernota beschrijft verschillende uitgangspunten voor het te voeren beleid:

- Gericht op alle levensgebieden
- Integraal
- Zo dichtbij als mogelijk
- Eén gezin, één plan, één regisseur
- Samen
- Bescherming
- Innoveren
- Grip

Ervaringen in de praktijk, eerder beschreven beleid en de geschetste ontwikkelingen en uitgangspunten leiden tot de volgende visie voor Waterland:

> “Waterlanders hebben aandacht voor een gezonde levensstijl en ontwikkelen zich tot actieve en weerbare inwoners. Kinderen kunnen veilig, gezond en in geborgenheid opgroeien. De Waterlandse samenleving is inclusief en iedereen kan meedoen. Waterlanders staan samen voor de gemeenschap. Zij ondersteunen elkaar en zetten zich actief in voor de samenleving. Waterlanders wonen zelfstandig of zo thuisnabij als mogelijk is.”

Actielijnen
Verdere uitwerking van de kadernota gebeurt via acht actielijnen in het beleidsplan sociaal domein:

- **Actielijn 1:** Gezonde inwoners
- **Actielijn 2:** Optimaal opgroeien
- **Actielijn 3:** Iedereen doet mee
- **Actielijn 4:** Ondersteuning op maat
- **Actielijn 5:** Leefbare kernen
- **Actielijn 6:** Gehoord worden
- **Actielijn 7:** Sociale veiligheid
- **Actielijn 8:** Een thuis voor kwetsbare inwoners

De kadernota kondigt ook een inventarisatie aan van de mogelijkheden voor preventief jeugdbeleid. De nota zegt hierover:

> “We geloven in preventief werken, omdat dit erger voorkomt en inwoners snel weer op weg helpt. Ook helpt een preventieve aanpak om zwaardere zorg betaalbaar te houden. Naast gezond zijn is het zelf bepalen van de invulling van je leven een belangrijke voorwaarde om weerbaar te zijn en je in te kunnen zetten voor een prettige samenleving waar we naar elkaar omkijken. Autonomie is bepalend in het voorkomen van eenzaamheid.”

> “Onderdeel van preventie is ook dat we problemen vroeg zien, voordat het escaleert. We zien hierin een belangrijke rol voor onder andere het (toekomstige) Sociaal Wijkteam, het Centrum voor Jeugd en Gezin, Sociaal Cultureel Centrum De Bolder, het onderwijs en verenigingen: als onze ogen en oren in de wijk.
>
> Omdat de resultaten van preventie niet altijd even zichtbaar zijn, gaan we in gesprek met onze maatschappelijke organisaties over hoe we dit meetbaar kunnen maken en hoe we hier samen in op kunnen trekken vanuit een gezonde financiële basis.
>
> In de inventarisatie preventie jeugd werken wij verschillende mogelijkheden uit om een preventief aanbod voor de jeugd vorm te geven. De mogelijkheden betreffen bijvoorbeeld de samenwerking met huisartsen, GGD, het jongerenwerk, Centrum voor Jeugd en gezin, onderwijs, schoolmaatschappelijk werk en sport & cultuur.
>
> Het uitbreiden van het aanbod op gebied van preventie is een proces dat meerdere jaren beslaat. Jaarlijks bepalen wij welke onderdelen prioriteit krijgen waarvoor een uitvoeringsplan geschreven zal worden. Er is voor gekozen om een uitvoeringsplan jongerenwerk en samenwerkingsafspraken met de huisartsen als eerste uit te werken.”

2.3. BELEIDSPLAN SOCIAAL DOMEIN (CONCEPT)

Het beleidsplan sociaal domein was voorzien voor de periode 2024-2027, maar is op het moment van schrijven van deze bijlage nog niet definitief afgerond en vastgesteld. De behandeling in de gemeenteraad is meerdere keren uitgesteld en is nu voorzien voor september 2025. Beperkte bezetting en personele wisselingen zijn de belangrijkste opgegeven redenen voor de vertraging.

Volgens de toelichting op de termijnagenda van de gemeenteraad is er prioriteit gegeven aan werkzaamheden rond onder andere het Gezond en Actief Leven Akkoord en de Hervormingsagenda Jeugd. Ook heeft het college de Adviesraad Sociaal Domein voldoende tijd willen geven om te adviseren over het plan. Verder krijgt de herijking onderwijsvisie 2020-2025 een plek in het plan. En er komt op basis van een aangenomen motie een klankbordavond om de gemeenteraad mee te nemen in het sociaal domein.

De rekenkamer heeft een eerste versie van het conceptbeleidsplan ingezien. Deze is geformuleerd door de beleidsadviseurs sociaal domein van de gemeente en is nog niet afgestemd met netwerkpartners en inwoners.

Het conceptbeleidsplan herhaalt de uitgangspunten, visie en actielijnen uit de kadernota sociaal domein om de onderlinge samenhang te benadrukken. Ook beschrijft het plan de aansluiting met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties die Waterland onderschrijft. De gemeente vindt negen van de zeventien ontwikkelingsdoelstellingen van toepassing op het sociaal domein, waaronder ‘Geen armoede’, ‘Goede gezondheid en welzijn’, ‘Kwaliteitsonderwijs’ en ‘Ongelijkheid verminderen’.

Uitwerking actielijnen

Bij elk van de actielijnen uit de kadernota sociaal domein beschrijft het conceptbeleidsplan:

- wat de gemeente ziet in Waterland (feiten en cijfers);
- wat de gemeente wil bereiken;
- wat daarvoor nodig is.

Een voorbeeld gericht op preventie voor jeugd en gezin komt uit de actielijn ‘Optimaal opgroeien’:

- **Wat ziet de gemeente:** een gemiddeld aantal jeugdigen, een gemiddeld aantal eenoudergezinnen, een hoog aantal scheidingen en een relatief laag percentage jeugdigen dat opgroeit met geldproblemen in het gezin.
- **Wat wil de gemeente bereiken:** Waterland heeft een optimale sociale basis om in op te groeien.
- **Wat daarvoor nodig is:** Het creëren van een pedagogische ‘civil society’ door verbinding en ontmoeting mogelijk te maken. Bijvoorbeeld door de inzet van jongerenwerk, het organiseren van koffiemomentjes van ouders en het inzetten van buurtgezinnen.

Niet alle elementen van alle actielijnen zijn in de bekeken conceptversie al volledig uitgewerkt. En het beleidsplan benoemt wel de inventarisatie preventief jeugdbeleid die in de kadernota sociaal domein staat aangekondigd, maar er is (nog) geen nadere invulling aan gegeven.

Acties vooruitlopend op afronding plan

In volgende versies is de tekst naar verwachting meer compleet. Het beleidsplan kondigt ook lokale en regionale uitvoeringsplannen aan waarin verdere concretisering volgt. Verder zijn er volgens het document al stappen gezet om betere grip en aansluiting op de planning- en controlcyclus van de gemeente te krijgen en doelen te vertalen naar indicatoren. Daarnaast loopt de opzet van een sociaal team en is er aandacht voor de samenwerking met partners.

In de gemeentelijke begroting voor 2024 en 2025 zijn vooruitlopend op het beleidsplan de acht actielijnen uit de kadernota sociaal domein overgenomen. Deze zijn voorzien van acties voor het betreffende jaar. Het college rapporteert over de voortgang in de Voorjaarsnota, Najaarsnota en Jaarrekening.

2.4. GEZONDHEIDSBELEID

Het gezondheidsbeleid beschrijft hoe de gemeente Waterland over een periode van 4 jaar (2022-2026) werkt aan de publieke gezondheid. De beleidsprioriteiten gericht op jeugdigen en gezinnen zijn:

- Kwetsbare personen voldoende beschermd
- Inwoners stimuleren om gezond te leven
  - Gezond gewicht
  - Alcohol-, drugs- en rookpreventie
  - Aanpak eenzaamheid

Aandachtspunten voor de toekomst die het plan benoemt, zijn onder andere:

- achterstanden in de hulpverlening door corona inlopen;
- aansluiting vinden bij lokale partijen en bij het sport- en preventieakkoord;
- met andere partijen gezondheidsthema's oppakken, zoals gezonde scholen;
- uitbreiding van preventieve huisbezoeken;
- cursusaanbod ontwikkelen in samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin;
- aangepast sporten faciliteren;
- netwerkbijeenkomsten organiseren om signalen uit de samenleving op te halen.

Het plan beschrijft ook diverse acties waarbij de gemeente partijen ondersteunt.

Tabel 2: *Beleidsprioriteiten en voorgenomen acties gezondheidsbeleid*

Gezond gewicht
- Activiteiten preventieakkoord (zie verderop)
- Promoten water drinken op scholen
- Watertappunten plaatsen op sportparken
- Onderzoeken wat nodig is om een gezonde leefstijl te stimuleren
- Sportpas voor jeugdigen
- Actief stimuleren van beweegactiviteiten

Alcohol- en drugsgebruik
- Voorlichting op scholen voor jongeren en ouders
- Onderzoeken wat nog meer nodig is om alcohol- en drugsgebruik te verminderen
- Voortzetten handhaving

Rookgedrag
- Voorlichting bij sportverenigingen over een rookvrije generatie
- Voorlichting op scholen door GGD en jongerenwerk

Psychische gezondheid
- Aandacht op scholen voor discriminatie en pestgedrag
- Pilot Eén tegen eenzaamheid
- Suïcidepreventie
- Organiseren netwerkbijeenkomsten

2.5. REGIONALE VISIE OP GEZONDHEID

Naast het lokale gezondheidsbeleid is er ook sprake van een regionale visie op gezondheid. Deze is opgesteld door de zeven regiogemeenten en de GGD Zaanstreek-Waterland.

Gezondheid is volgens de regionale visie veel meer dan 'niet ziek zijn'. Het gaat om 'lekker in je vel zitten', zodat inwoners mee kunnen doen in de samenleving. De gemeenten en GGD in Zaanstreek-Waterland willen inwoners helpen zich positief gezond(er) te voelen en gezonde keuzes te maken, in een omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag. Strategische lijnen in de visie die van belang zijn in het kader van preventie voor jeugd en gezin zijn:

- inzetten op verbeteren leefstijl als belangrijke bijdrage aan de gezondheid van inwoners;
- gezondheidsachterstanden verkleinen met daarbij een focus op kinderen;
- meer structurele aandacht voor gezondheid en veiligheid in de fysieke en sociale leefomgeving;
- inzetten op het verlagen van de druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen.

De regiogemeenten en GGD willen doen wat nodig is: niet meer, maar ook niet minder. Problemen vroeg signaleren om erger te voorkomen. Niet onnodig medicaliseren, maar normale problemen normaal oplossen. En verschil durven maken tussen mensen, wijken en gemeenten, omdat voor sommige groepen in de samenleving meer nodig is om dezelfde kansen op een goed en gezond leven te krijgen.

De GGD ontwikkelt zich volgens de visie van een autonome organisatie naar een uitvoeringsorganisatie aangestuurd door de gemeenten, waarbij de vraag van inwoners centraal staat. Dit vraagt: flexibiliteit in aanbod en aanpak, niet voor, maar met inwoners nadenken over het verbeteren van hun gezondheid en een intensieve samenwerking met de andere (zorg)organisaties in de gemeenten.

Goed partnerschap is het uitgangspunt voor de gemeenten en de GGD. Dit betekent: een duidelijke taakverdeling, solidariteit tussen gemeenten, transparante bedrijfsvoering, heldere sturing en samen leren van wat wel en niet werkt.

2.6. PREVENTIEAKKOORD

Het preventieakkoord beschrijft hoe de gemeente Waterland aan de slag gaat met de landelijke preventiedoelen rookvrije generatie, minder obesitas en overgewicht en minder overmatig en zwaar alcoholgebruik. Waterland zet een preventiecoach - die ook actief is als buurtsportcoach - in als aanjager, adviseur en verbinder. Deze preventiecoach:

- ondersteunt verenigingen en accommodatiebeheerders om een rookvrije omgeving te creëren, gezonde voeding aan te bieden en een verantwoord alcoholbeleid te voeren;
- stimuleert het onderwijs en de voor- en buitenschoolse opvang om een certificaat te behalen van de landelijke programma's Gezonde Kinderopvang en Gezonde School.

Daarnaast sluit Waterland aan bij de landelijke campagnes IKpas (een maand geen alcohol drinken) en Stoptober (28 dagen niet roken). Ook komt er een factsheet met de ondersteuningsmogelijkheden gericht op niet/minder drinken voor de diverse doelgroepen (zwangeren, jongeren, volwassenen en ouderen).

De preventiecoach zet een netwerk op met het jongerenwerk, de buurtsportcoach, het (voortgezet) onderwijs en de eerstelijnszorg om te komen tot een gezamenlijk preventie-initiatief.

2.7. SPORTAKKOORD

Het Waterlandse sportakkoord is een lokale uitwerking van het landelijke sportakkoord. Het heeft als centrale ambitie om sport en bewegen zichtbaar te maken voor alle inwoners en sterker te organiseren. Sport- en beweegaanbieders, zorg- en welzijnsorganisaties, het onderwijs en de gemeente vormen een lerend netwerk om inwoners te faciliteren bij het voldoen aan de beweegrichtlijnen.

Het sportakkoord bevat drie pijlers:

- **Sport en bewegen meer onder de aandacht:** Dit gebeurt via een online platform. De buurtsportcoach monitort het aanbod en kan hiaten opvullen samen met sport- en beweegaanbieders. Ook huisartsen, fysiotherapeuten en sociaal werkers kunnen inwoners met behulp van het platform doorverwijzen naar passend aanbod.
- **Duurzame sport- en beweeginfrastructuur:** Deze pijler is gericht op het kwantitatief en kwalitatief op peil hebben en houden van het aanbod van sportaccommodaties. Daarnaast is er aandacht voor het stimuleren van sporten en bewegen in de buitenruimte. Een concreet beoogd resultaat is het opleveren van een toekomstvisie. Daarnaast moet er een optimale situatie ontstaan voor het onderhoud en eigendom van sportaccommodaties, met een eerlijke verdeling en transparantie in tarieven en subsidies.
- **Vitale sport- en beweegaanbieders:** Deze pijler is gericht op het versterken van de financiële en organisatorische situatie van sport- en beweegaanbieders en op een passend sport- en beweegaanbod. Dit gebeurt door verenigingsadvies, een jaarlijks sportcongres en services via sportkoepel NOC*NSF en NL Actief. Een adviseur lokale sport is de schakel tussen de lokale behoefte aan services en het landelijke aanbod.

2.8. CONSULTATIEDOCUMENT ONTWIKKELING SPORTBELEID

De gemeente Waterland bereidt nieuw sportbeleid voor, mede naar aanleiding van een sportdebat in de gemeenteraad. Het centrale doel is om zoveel mogelijk inwoners in beweging te krijgen én te houden. Als opmaat naar het nieuwe beleid is een consultatiedocument opgesteld. Dit bevat acht actielijnen met bijbehorende acties die zijn voortgekomen uit het sportdebat:

- Verenigingen actief betrekken en ondersteunen bij ontwikkeling, uitvoering en evaluatie sportbeleid;
- Samenwerking tussen bewegingsonderwijs en sportverenigingen tijdens gymlessen en het naschoolse sportaanbod;
- Inclusief sportbeleid voor alle doelgroepen, inclusief ouderen, mensen met handicaps en mensen met psychosociale problemen;
- Aandacht voor breed motorisch opleiden via de principes van het Athletic Skills Model of vergelijkbaar;
- Aandacht voor talentherkenning en -ontwikkeling op scholen en bij verenigingen;
- Professionaliseringsslag op het gebied van de uitvoering van sport(accommodatiebeleid);
- Regionale samenwerking voor professionele en efficiënte uitvoering sport- en accommodatiebeleid;
- Aandacht voor het aantrekken en behouden van vrijwilligers.

Rondom het sportaccommodatiebeleid zijn de volgende vijf actielijnen geformuleerd:

- **Actielijn 1:** Efficiënt accommodatiebeleid: gezamenlijke verenigingsgebouwen creëren en gebruikmaken van leegstand accommodaties en velden;
- **Actielijn 2:** Sportaccommodaties inclusief maken;
- **Actielijn 3:** Transparant huurbeleid accommodaties, met uniforme spelregels;
- **Actielijn 4:** Verduurzaming accommodaties en inzet lokale/ gemeentelijke duurzaamheidsexperts;
- **Actielijn 5:** Behouden bestaande sportinfrastructuur, inclusief inrichting buitenruimte.

2.9. INTEGRAAL PLAN VAN AANPAK GEZOND EN ACTIEF LEVEN AKKOORD (GALA)

Het rijk stelt in de periode 2023-2026 ruim € 800.000 ter beschikking aan de gemeente Waterland voor de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord. Om aanspraak te maken op dit budget, is een integraal plan van aanpak opgesteld. Dit gaat over sport, bewegen, cultuur, gezondheidsbevordering en de lokale sociale basis.

Het plan beschrijft wat er via bestaande beleidsdocumenten en akkoorden al gebeurt om een gezond en actief leven onder Waterlanders te bevorderen. Daarnaast laat het zien hoe Waterland de programma's van het Gezond en Actief Leven Akkoord invult. De programma's die raken aan preventie voor jeugd en gezin staan hieronder op een rij. Een deel van deze programma's is nieuw in Waterland. Deze zijn gemarkeerd met een groen sterretje.

Tabel 3: *Programma's en doelstellingen GALA*

Lokaal sportakkoord
- Meer kinderen, jongeren en volwassenen die sporten, bewegen en meedoen aan cultuur
- Sterke aanbieders in sport, bewegen en cultuur
- Een sterke verbinding tussen sport, bewegen en cultuur en andere domeinen en programma's
- Inwoners breder introduceren met sport en cultuur
- Vaardig bewegen volgens het Athletic Skills Model

Terugdringen gezondheidsachterstanden ★
Aanpak overgewicht en obesitas ★
Leefomgeving, inclusief klimaatverandering ★
- Gezonde leefstijl voor alle kinderen en jongeren
- Lokale coalitie rondom gezonde omgeving
- Een multidisciplinaire aanpak om de omgeving van kinderen en jongeren gezonder te maken
- Klimaatadaptieve maatregelen nemen bij de inrichting van de openbare ruimte

Brede Regeling Combinatiefuncties
Bij inzet Team Sportservice:
- Lichamelijke en sociale gezondheid stimuleren bij kwetsbare doelgroepen
- Kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld kunnen toch meedoen met sport en cultuur
- Vergroten vakinhoudelijke kennis op gebied van beter bewegen, bewegend leren en een gezonde en actieve levensstijl
- Kinderen kunnen laagdrempelig kennismaken met sport- en cultuuractiviteiten
- Gedragsverandering stimuleren onder de doelgroep op het gebied van een gezonde leefstijl

Bij inzet kinderactiviteiten na school (KANS):
- Sociale ontwikkeling
- Talentontwikkeling
- Verbreden van het naschoolse aanbod
- Ondersteuning bij opvoeding

Kansrijke start ★
- Waterland heeft een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden
- Waterland heeft een ketenaanpak Kansrijke start, inclusief interventies en samenwerkingsafspraken

Versterken sociale basis ★
- Opstellen van een sociaal cultureel uitvoeringsplan of visiedocument voor een integrale kernenaanpak
- Opzetten van een sociaal team waardoor diensten en voorzieningen sneller toegankelijk zijn voor alle doelgroepen
- Ontwikkelen van een sociale kaart voor Waterland

Mantelzorg ★
- De kracht van mantelzorg behouden (taken helpen volhouden, uitval helpen voorkomen)
- Vervangende mantelzorg en passende en betaalbare respijtzorg bieden

Mentale gezondheid ★
Eén tegen eenzaamheid ★
Welzijn op recept ★
Bij mentale gezondheid:
- De mentale gezondheid van inwoners wordt meegenomen in samenwerkingsafspraken
- In het beleidsplan sociaal domein 2024-2027 is aandacht voor mentale gezondheid
- Verbeteren samenwerking tussen sociaal domein, huisartsenzorg en geestelijke gezondheidszorg
- Zoveel mogelijk gebruikmaken van bestaande overleggen en initiatieven en hierbij (ervaringsdeskundige) expertise of (im)materiele ondersteuning leveren
- Huidig welzijnsaanbod goed in beeld brengen

Bij Eén tegen eenzaamheid:
- Inzichten monitors gebruiken ter aanscherping van beleidsvisie
- Inrichten van een lokale aanpak

Bij Welzijn op recept:
- Er is een ketenaanpak Welzijn op recept
- Het welzijnsaanbod wordt versterkt

Opgroeien in een kansrijke omgeving ★
Vroegsignalering alcoholproblematiek ★
- Opzetten van een (regionaal) samenwerkingsverband vroegsignalering alcoholproblematiek 18+
- Het thema alcohol bestendigen in bestaande samenwerkingen

Versterking kennis- en adviesfunctie GGD Zaanstreek-Waterland
- De huidige basisopdracht een positieve impuls geven, onder andere gericht op kennisdeling over het gebruik van data en de inzet van erkende interventies en (integrale) aanpakken

Coördinatie regionale aanpak preventie
- Via bureau TwynstraGudde komen tot regionale procesafspraken over het opzetten van een regionale preventie-infrastructuur en de uitvoering van preventieve ketenaanpakken

Om de geformuleerde doelstellingen te realiseren heeft de gemeente Waterland de ambitie om meer samenhang en synergie aan te brengen in de samenwerking met netwerkpartners. Het plan van aanpak stelt: “Het [GALA-]akkoord dwingt ons om samen te werken rondom vraagstukken die eerder apart werken aangepakt. Waar het eerder neerkwam op elkaar op de hoogte houden en casuïstiek bespreken, worden de overleggen nu structureel ingestoken op doelen stellen en evaluatiemomenten.”

2.10. REGIOPLAN INTEGRAAL ZORGAKKOORD (IZA)

Sterk verbonden aan het plan van aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord is het regioplan voor het Integraal Zorgakkoord. De centrale ambitie in dit plan is: Samenleven voor een zeven - zorgen voor gelijke kansen. Het achterliggende verhaal is volgens het document als volgt:

> “We streven ernaar om de bewoners van Zaanstreek-Waterland te ondersteunen op het moment dat het nodig is. Dit realiseren we door samen te werken als een gemeenschap, waarin inwoners, zorgorganisaties, welzijnsorganisaties, woningcorporaties, onderwijsinstellingen, zorgverzekeraar en gemeenten hun krachten bundelen. [...] Gezamenlijk zetten we ons in voor de toegankelijkheid van geschikte zorg en ondersteuning voor degenen die dit werkelijk nodig hebben. Daarnaast richten we ons gezamenlijk op preventieve maatregelen om zorgbehoefte te voorkomen. [...] Het getal zeven symboliseert de zorg voor elkaar en het bevorderen van gelijke kansen op toegang tot ondersteuning en zorg. Daarnaast illustreert de zeven dat we niet altijd hoeven te streven naar meer; het staat voor kwalitatief goede en haalbare zorg voor iedereen. Het cijfer zeven staat tevens voor het principe van ‘ongelijk investeren voor gelijke kansen’.”

De volgende regionale opgaven en afspraken (doelstellingen) raken aan preventie voor jeugd en gezin:

Tabel 4: *Opgaven en doelstellingen IZA*

Mentale gezondheid
- Verminderen van wachttijden en verbeteren van de toegang tot passende ggz
- Verminderen van het percentage jongvolwassenen met suïcidegedachten
- Aanzienlijke vermindering van eenzaamheid onder jeugd en jongvolwassenen

Gezonde leefstijl
- Het vergroten van gezonde leefstijl door afname van overgewicht en obesitas onder de jeugd en volwassenen
- Vergroten van het percentage inwoners dat de beweegnormen haalt, met name bij jeugd
- Afname van het percentage tabaks- en/of nicotinegebruikers

Gezond en gelukkig opgroeien
- Verminderen van de kwetsbaarheid van opgroeiende jeugd, strevend naar een leefomgeving die stabiel en gezond is
- Adequaat reageren op de verwachte toename van jeugdzorgbehoeften, met specifieke aandacht voor ouderbetrokkenheid in gezinnen met financiële uitdagingen, eenoudergezinnen en laagopgeleide ouders
- Versterken van de integrale aanpak van jeugdzorg, waarbij de omgeving van het kind, waaronder school en vrije tijd, actief betrokken wordt bij interventies

Het plan beschrijft stappen om te komen tot een monitoringssysteem voor de beschreven doelstellingen.

2.11. BELEIDSPLAN KINDEROPVANG

Uitgangspunt bij het gemeentelijke kinderopvangbeleid is dat ieder kind een kansrijke start moet krijgen en dat de kinderopvang daartoe een bijdrage kan leveren. De gemeente gaat bij haar beleid uit van de volgende speerpunten:

- **Bereikbaarheid:** financieel haalbaar, geografisch gespreid aanbod, vraag en aanbod van opvang sluiten voldoende aan en wachttijden voor geïndiceerde opvang blijven beperkt.
- **Kwaliteit:** pedagogisch verantwoorde opvang in een veilige, gezonde opvangomgeving.
- **Ouderbetrokkenheid:** hoewel kinderen een gedeelte van hun tijd bij de opvangorganisatie doorbrengen, neemt de kinderopvang de rol van opvoeder niet over. Als ouders opvoed- en opgroeivragen hebben, ondersteunt de kinderopvang of verwijst door naar het Centrum voor Jeugd en Gezin, het Jeugdteam Waterland, de huisarts of ketenpartners van het dienstencentrum in De Bolder.
- **Doorlopende opgroei- en leerlijnen:** warme overdracht van kinderopvang naar primair onderwijs en goede doorverwijzing bij hulpvragen, noodzaak tot andere opvang of noodzaak tot zwaardere ondersteuning.

De wetgeving op het gebied van kinderopvang biedt weinig vrijheid voor de gemeente om eigen beleid te formuleren. Bij het speerpunt bereikbaarheid vult de gemeente Waterland die vrijheid in door kinderopvang mee te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Om de kinderopvang financieel haalbaar te maken voor ouders, zijn er verschillende tegemoetkomingen mogelijk. Verder is er overleg met de kinderopvang over plaatsings- en uitbreidingsmogelijkheden.

Op het gebied van kwaliteit komt de rol van de gemeente tot uitdrukking in de monitoring van geïndiceerde opvang. De gemeente kijkt hierbij naar de ontwikkeling van kinderen en de mate waarin (extra) begeleiding resulteert in een goede basis en een doorlopende leerlijn. Het kwaliteitsaspect komt ook naar voren bij de handhavende rol van de gemeente.

Voor het speerpunt ouderbetrokkenheid ziet de gemeente vooral mogelijkheden in de inzet van algemene voorzieningen, zoals Voorleesexperts, Boekstart, het logopedisch spreekuur en het Taalcafé.

2.12. REGIONAAL PLAN VAN AANPAK JONGE KIND

De regiogemeenten constateren een toename van aanmeldingen voor orthopedagogische dagcentra en specialistische kindcentra. De wachttijden lopen hierdoor op tot 1,5 jaar. Om deze toestroom beter te reguleren en kinderen passend te ondersteunen is een regionaal plan van aanpak opgesteld. De versie die de rekenkamer heeft ingezien, is nog niet volledig compleet.

De denkrichtingen om de gestelde doelen te bereiken, zijn als volgt:

- Zorgaanbieders zijn beschikbaar voor consultatie, advies en ondersteuning bij de kinderopvang en de voor- en vroegschoolse educatie. Ze ondersteunen kinderen, versterken de ouders in hun opvoeding en staan medewerkers bij. Deze ondersteuning kan een overbrugging bieden totdat er plek is in een orthopedagogisch dagcentrum of specialistisch kindcentrum. Het kan er ook voor zorgen dat kinderen aan het reguliere onderwijs kunnen blijven deelnemen.
- Er komt een tussenvariant tussen regulier (speciaal) onderwijs en een orthopedagogisch dagcentrum. Het gaat om onderwijs met extra begeleiding en/of behandeling.
- Daarnaast komt er een combinatie van voor- en vroegschoolse educatie met zorg.

In de bekeken versie van het plan is nog geen tijdpad gekoppeld aan de beoogde acties. Ook aan een evaluatie van de resultaten met samenwerkingspartners is nog geen termijn gehangen.

2.13. BELEIDSPLAN JONGERENWERK 2023-2026

Het beleidsplan jongerenwerk 2023-2026 schetst een beeld van het jongerenwerk in Waterland. Er zijn vier kerndoelen die zich richten op vraaggericht preventief jeugdwerk voor jongeren en hun ouders:

- **Verbinden:** Jongeren stimuleren om mee te doen en onderling contact tussen inwoners bevorderen.
- **Ontwikkelen:** Jongeren begeleiden in hun identiteitsontwikkeling. Jongeren mogelijkheden geven hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen en waar mogelijk individuele begeleiding geven.
- **Signaleren:** Jongerenwerkers zijn de ogen en oren op straat en kunnen dreigende problemen duiden.
- **Voorkomen:** Kwetsbare jongeren begeleiden en ondersteunen bij overlastproblematiek.

Hierbij hoort deze inzet:

- Activiteiten organiseren (bijvoorbeeld op het gebied van sport en beweging);
- Voorlichtingslessen verzorgen met externe partners (o.a. Stichting HALT, Brijder Jeugd);
- Individuele ondersteuning bieden aan jongeren en hun ouders;
- Bijdragen aan het voorkomen en afhandelen van overlast-problematiek;
- Samenkomsten faciliteren;
- Tijd doorbrengen op bekende hangplekken van jongeren;
- Overleg voeren met jeugdraden;
- Overleg voeren met scholen en instanties;
- Jongeren stimuleren om deel te nemen aan clubs, verenigingen, programma's en zelfinitiatieven;
- Inspelen op landelijke en lokale ontwikkelingen.

De beoogde effecten zijn:
- Het voorkomen van zorg
- Het vergroten van de sociale cohesie
- Het vergroten van de eigen kracht
- Het vergroten van de participatie
- Het vinden van hulp
- Ontzorgen en normaliseren

Het plan stelt dat deze effecten al te merken zijn met een contact tot zes maanden, maar dat deze daarna verder toenemen.

2.14. UITVOERINGSPLAN JONGERENWERK 2023-2024

Het uitvoeringsplan jongerenwerk 2023-2024 is een nadere uitwerking van het beleidsplan jongerenwerk voor een periode van twee jaar. Het plan beschrijft de terugkerende werkzaamheden van de jongerenwerkers en specifieke speerpunten voor de tijdsduur van het plan. Bij elk van de vier kerndoelen uit het beleidsplan jongerenwerk zijn activiteiten benoemd.

Tabel 5: *Kerndoelen en activiteiten jongerenwerk*

Verbinden
- Wekelijks bezoeken jongerenontmoetingsplaatsen (JOP's)
- Organiseren wekelijkse inloop in De Bolder
- Rondes maken in alle Waterlandse kernen
- Organiseren sport- en beweegactiviteiten
- Toezien op een schone en veilige sportomgeving

Ontwikkelen
- Voorlichting geven op scholen
- In contact staan met clubs, verenigingen, bedrijven, scholen en ondernemers en met ketenpartners
- Individuele hulpverlening bieden aan jongeren en hun ouders

Signaleren
- Beschikbaar zijn om in te spelen op vragen van onder andere scholen en (zorg)instanties
- Volgen van en inspringen op maatschappelijke ontwikkelingen
- Signaleren van spanningen tussen groepen jongeren en/of van gevaarlijke 'challenges' die rondgaan op sociale media

Voorkomen
- Voorlichting geven op scholen met Stichting HALT of Brijder Jeugd
- Samenspel met politie en handhavers rond overlastproblemen

Speciale aandacht gaat in 2023 en 2024 uit naar:

- Herstellen van de jongerenontmoetingsplaats aan de Pierebaan in Monnickendam;
- Uitbreiden van de aanwezigheid in de kernen;
- Voorlichting geven over mediawijsheid en mediaopvoeding;
- Gastlessen geven en flyers uitdelen over aanbod jongerenwerk in groep 8-klassen;
- Lichte individuele ondersteuning bieden aan jongeren en ouders;
- Actualiseren informatie op website gemeente Waterland;
- Verkennen van de mogelijkheden voor een jongereninformatie-punt/-loket.

Eind 2024 is er een evaluatie geweest van het uitvoeringsplan en is er een nieuwe versie opgesteld voor de periode 2025-2026.

2.15. UITVOERINGSPLAN JONGERENWERK 2025-2026

Het uitvoeringsplan jongerenwerk 2025-2026 is een vervolg op het eerdere uitvoeringsplan voor de periode 2023-2024. De intentie van de gemeente is om te behouden wat goed gaat en op een aantal vlakken nieuwe ontwikkelingen in gang te zetten.

Het uitvoeringsplan start met een evaluatie van de speerpunten uit de periode 2023-2024. Hierover staat in het kort het volgende vermeld:

- **Herstellen van de jongerenontmoetingsplaats aan de Pierebaan in Monnickendam:** De JOP is hersteld, wordt intensiever gebruikt en onderhouden en er zijn weinig tot geen vernielingen.
- **Uitbreiden van de aanwezigheid in de kernen:** Het jongerenwerk maakt rondes in alle kernen om gezien te worden en contact te leggen op straat met jongeren. Ook gaan ze langs alle basisscholen en zijn ze veelvuldig aanwezig op en rond het Bernard Nieuwentijt College.
- **Voorlichting geven over mediawijsheid en mediaopvoeding:** Er is prioriteit gegeven aan meer algemene informatievoorziening aan ouders over de (meer)waarde van het jongerenwerk.
- **Gastlessen geven en flyers uitdelen over aanbod jongerenwerk in groep 8-klassen:** Het jongerenwerk bezoekt alle groepen 8 en heeft extra geïnvesteerd in de relatie met de scholen.
- **Lichte individuele ondersteuning bieden aan jongeren en hun ouders:** Door positieve ervaringen is het bieden van lichte ondersteuning inmiddels een vast onderdeel van de dienstverlening. Er is goede samenwerking met ketenpartners, zoals huisartsen.
- **Actualiseren informatie op website gemeente Waterland:** De informatie op de gemeentelijke website is vernieuwd. De jongerenwerkers maken ook gebruik van lokale platforms in de grootste kernen om informatie te delen.
- **Verkennen van de mogelijkheden voor een jongereninformatie-punt/-loket:** Als losstaand onderdeel is een jongereninformatiepunt te tijdrovend om te organiseren. In 2025 is er wel extra aandacht voor de groep achttienjarigen die nog geen startkwalificatie hebben én geen opleiding volgen.

Speerpunten voor 2025 en 2026 zijn:

- (e-)sportactiviteiten voor een brede doelgroep in samenwerking met sportclubs;
- themabijeenkomsten voor jongeren en hun ouders;
- signaleren van eenzaamheid en preventie van suïcide;
- participatieproject en informatiemap ‘Achttien en nu?’.

Eind 2026 komt er een herzien beleidsplan jongerenwerk 2027-2031 met een uitvoeringsplan 2027-2028.

2.16. VERORDENING JEUGDHULP

De verordening jeugdhulp bevat de lokale regelgeving rond (de toegang tot) jeugdvoorzieningen. In de verordening staan transformatiedoelen die nauw samenhangen met preventie voor jeugd en gezin. Deze doelen zijn:

- preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van jeugdigen en hun ouders met inzet van hun sociale netwerk;
- eerder de juiste hulp op maat bieden om dure en gespecialiseerde hulp te verminderen;
- integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt ‘één gezin, één plan, één regisseur’;
- meer ruimte voor professionals;
- demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren.

De verordening beschrijft op hoofdlijnen ook welke ondersteunings-mogelijkheden vrij toegankelijk beschikbaar zijn voor jeugdigen en hun ouders of opvoeders. Bijvoorbeeld via het Jongerenwerk, het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Jeugdteam Waterland. Verder staat vastgelegd dat jeugdigen en gezinnen een beroep kunnen doen op onafhankelijke cliëntondersteuning.

Deze verordening jeugdhulp stuurt meer dan eerdere versies op eigen kracht, het eigen probleemoplossend vermogen van inwoners en normalisatie. En er is meer dan voorheen aandacht voor intensieve vrijwillige hulp (ofwel: preventieve jeugdbescherming) in gezinnen.

2.17. UITVOERINGSREGELING JEUGDHULP

De uitvoeringsregeling jeugdhulp bevat een uitwerking van specifieke onderdelen van de verordening jeugdhulp. Artikel 3.4 en 3.5 beschrijven hoe de gemeente handelt bij (dreigende) overbelasting van ouders/verzorgers. Dit is te zien als een vorm van preventie om verergering van de situatie van gezinnen te voorkomen.

2.18. UITGANGSPUNTEN INKOOP REGIONALE JEUGDHULP

In 2022 heeft de gemeente Waterland samen met de andere gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland nieuwe contracten afgesloten met aanbieders van specialistische jeugdhulp. De kaders voor de inkoop zijn geformuleerd in een uitgangspuntennotitie.

De transformatiedoelen uit 2017 zijn van kracht gebleven:

- Inzetten op preventie;
- Het normale leven versterken;
- Effectieve en efficiënte samenwerking rond gezinnen;
- Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op;
- Alle jeugdigen veilig.

Om dit te bereiken, zetten de regiogemeenten in op preventie en op lichte vormen van vrij toegankelijke hulp om te gaan:

- van specialistische jeugdhulp naar preventieve hulp;
- van hoogspecialistische jeugdhulp naar specialistische jeugdhulp;
- van verblijf naar ambulant;
- van residentieel verblijf naar meer gezinsgerichte vormen van verblijf;
- van oplossingen binnen de jeugdhulp naar integrale oplossingen, ook buiten de jeugdhulp.

Hiervoor is volgens de uitgangspuntennotitie het volgende nodig:

- Preventieve activiteiten uitbreiden met sport, gezondheid en onderwijs;
- Het Jeugdteam Waterland versterken met aanvullende expertise en capaciteit;
- Ontwikkeling van een sociaal wijkteam;
- Meer regie voor verwijzers en uitvoering;
- Vaker werken met perspectiefplannen bij complexe specialistische trajecten.

De uitgangspuntennotitie bevat ook informatie over maatregelen om de kwaliteit van de specialistische jeugdhulp te bevorderen en ruimte te scheppen voor innovatie en ontwikkeling.

De uitgangspuntennotitie is gestoeld op een regiovisie in het kader van de landelijke Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) Jeugd.[20] Deze bevat naast een inhoudelijke uitwerking van de genoemde transformatie-doelen ook samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland.

3 HOE VOLDOET HET BELEID AAN DE NORMEN VAN HET KWALITEITSKOMPAS?

Tabel 6: *Beoordeling beleidsdocumenten aan de hand van het Kwaliteitskompas*

	Legt de verbinding met feiten en cijfers over Waterlandse inwoners	**Beschrijft samenhang met andere beleids-documenten**	**Bevat ambities op het niveau van inhoud, proces en/of randvoor-waarden**	**Vertaalt de ambities door in concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten**	**Bevat heldere indicatoren en/of signalen bij de doelstellingen en resultaten**	**Bevat een beleidstheorie**	**Bevat informatie over monitoren, leren en verbeteren**
Coalitieakkoord	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Ja, globaal en vooral op procesniveau	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Kadernota sociaal domein	Nee. Het docu-ment kondigt wel een uitwerking van feiten en cijfers aan in het beleidsplan sociaal domein.	Ja, lokaal op hoofdlijnen met het beleids-plan sociaal domein en het uitvoeringsplan jongerenwerk. Het legt verder vooral de verbinding met landelijke kaders.	Ja, op het niveau van inhoud en proces.	Niet van toepassing. Dit gebeurt in het beleidsplan sociaal domein en in de begrotings-cyclus.	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

	Legt de verbinding met feiten en cijfers over Waterlandse inwoners	Beschrijft samenhang met andere beleids-documenten	Bevat ambities op het niveau van inhoud, proces en/of randvoor-waarden	Vertaalt de ambities door in concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten	Bevat heldere indicatoren en/of signalen bij de doelstellingen en resultaten	Bevat een beleidstheorie	Bevat informatie over monitoren, leren en verbeteren
Beleidsplan sociaal domein (conceptversie)	Ja, maar de expliciete verbinding die het document legt met de gekozen doelstellingen is beperkt.	Ja, op hoofdlijnen met de kadernota sociaal domein en de duurzame ontwikkelings-doelstellingen van de Verenigde Naties. Op onderdelen staat ook beschreven wat er al gebeurt op basis van andere documenten, zoals het sport- en preventieakkoord.	Ja, deze zijn overgenomen uit de kadernota sociaal domein.	Er is een vertaling in doelen en subdoelen, maar deze zijn niet altijd specifiek gedefinieerd (bijvoorbeeld: wanneer is er sprake van een sterke zorgstructuur op school?). Daarnaast kent het plan veel doelen en subdoelen, zonder dat hier een duidelijke priori-tering in is aangebracht. In een raadsinformatie-document van 6 februari 2024 staat wel dat er een overzicht komt met projecten en uitvoerings-plannen waarmee de doelen in de actielijnen behaald moeten worden met daarbij een meer-jarenplanning.	In de lopende tekst zijn op bepaalde onderdelen (proces)indicatoren te ontdekken, maar deze zijn niet als zodanig gemarkeerd. In een raadsinfor-matiedocument van 6 februari 2024 staat wel dat er een overzicht komt van beleids-/prestatie-indicatoren waarmee de gemeente grip wil houden op de uitvoering (op te nemen in het beleidsplan en de begrotingscyclus).	Op kleine onderdelen zijn verwijzingen naar weten-schappelijke kennis te vinden. In de breedte van het document zijn geen beleids-theorieën uitgewerkt.	Nee.
Gezondheids-beleid	Ja, en er wordt aangegeven dat deze mede de basis zijn voor de gekozen beleids-prioriteiten.	Ja, op hoofdlijnen met het landelijke gezondheidsbeleid en met het lokale preventie- en sport-akkoord. Beschrijft niet de samenhang met het bredere beleid in het sociaal domein.	Ja. Deze zijn soms wel wat verweven in de lopende tekst.	Er zijn beleidsprioriteiten en verschillende opsommingen met aandachtspunten en acties. Het is niet in één oogopslag helder hoe deze op elkaar aansluiten.	Ja, deze zijn gekoppeld aan de reguliere monitoren van GGD Zaanstreek-Waterland. De indicatoren dekken niet alle beleids-prioriteiten.	Nee.	Ja, dit gebeurt via de reguliere monitoren van GGD Zaanstreek-Waterland.

	Legt de verbinding met feiten en cijfers over Waterlandse inwoners	Beschrijft samenhang met andere beleids-documenten	Bevat ambities op het niveau van inhoud, proces en/of randvoor-waarden	Vertaalt de ambities door in concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten	Bevat heldere indicatoren en/of signalen bij de doelstellingen en resultaten	Bevat een beleidstheorie	Bevat informatie over monitoren, leren en verbeteren
Regionale visie op gezondheid	Nee.	Nee.	Ja, vooral op het niveau van proces en randvoorwaarden.	Nee. Er wordt wel gesproken over nadere uitwerking in doelen.	Nee. Er wordt wel gesproken over systemische monitoring van ontwikkelingen en tendensen en gesprekken hierover tussen gemeenten en GGD.	Nee.	Ja, er wordt gesproken over kennisdeling en het voeren van verdiepende (evaluatie-) gesprekken op basis van data om de effectiviteit van interventies te evalueren. Hier is geen termijn of frequentie aan gekoppeld.
Preventieakkoord	Deels: de feiten en cijfers zijn globaal en niet heel actueel.	Ja, op hoofdlijnen met het landelijke gezond-heidsbeleid en met het lokale sportakkoord. Beschrijft niet de samenhang met het bredere beleid in het sociaal domein.	Ja, deze sluiten aan bij het landelijke preventieakkoord.	Ja.	Ja.	Nee.	Ja, er staan verschillende activiteiten benoemd rond monitoring en borging.

	Legt de verbinding met feiten en cijfers over Waterlandse inwoners	Beschrijft samenhang met andere beleids-documenten	Bevat ambities op het niveau van inhoud, proces en/of randvoor-waarden	Vertaalt de ambities door in concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten	Bevat heldere indicatoren en/of signalen bij de doelstellingen en resultaten	Bevat een beleidstheorie	Bevat informatie over monitoren, leren en verbeteren
Sportakkoord	Nee.	Ja, op hoofdlijnen met het landelijk sportakkoord, het preventieakkoord, het gezondheidsbeleid, de omgevingsvisie en beleid op het gebied van duurzaamheid, welzijn en participatie. Beschrijft niet de samenhang met het bredere beleid in het sociaal domein.	Ja, op inhoud in de vorm van drie pijlers.	Er staan op onderdelen doelstellingen benoemd, maar deze zijn niet altijd specifiek gedefinieerd in termijnen of een eenduidig wenkend perspectief. Er wordt deels verwezen naar nadere uitwerkingen in andere documenten.	Nee. Er wordt bij één van de drie pijlers wel verwezen naar nadere uitwerkingen met SMART doelstellingen om de voortgang te monitoren en een evaluatie te kunnen uitvoeren.	Nee.	Ja, er staan verschillende activiteiten benoemd op het gebied van monitoring.
Integraal plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord	Ja, op hoofdlijnen.	Ja, het plan beschrijft op hoofdlijnen wat er al gebeurt om een gezond en actief leven te bevorderen op basis van andere beleidsdocumenten. Beschrijft niet de samenhang met het bredere beleid in het sociaal domein.	Ja, maar deze ambities zijn verweven in lopende tekst en daardoor minder gemakkelijk in één oogopslag te vinden.	Er is een vertaling in doelstellingen per thema, maar deze zijn niet altijd specifiek gedefinieerd (bijvoorbeeld: wanneer kun je stellen dat het welzijnsaanbod is versterkt?). Er wordt wel verwezen naar nadere uitwerkingen met partners in SMART geformuleerde doelen en afspraken. Ook komen er uitvoeringsplannen.	Nee. Mogelijk komen deze terug in de aangekondigde uitvoeringsplannen.	Nee.	Het plan meldt op hoofdlijnen: “Overleggen worden nu structureel ingestoken op doelen stellen en evaluatie-momenten. Alle betrokken partijen wordt gevraagd om structureel aan te haken om de voortgang op alle programma’s te volgen.”

	Legt de verbinding met feiten en cijfers over Waterlandse inwoners	Beschrijft samenhang met andere beleids-documenten	Bevat ambities op het niveau van inhoud, proces en/of randvoor-waarden	Vertaalt de ambities door in concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten	Bevat heldere indicatoren en/of signalen bij de doelstellingen en resultaten	Bevat een beleidstheorie	Bevat informatie over monitoren, leren en verbeteren
Regionaal plan van aanpak Integraal Zorgakkoord	Ja, op basis van een regiobeeld. Er is geen uitsplitsing per gemeente.	Alleen met het regiobeeld dat is opgesteld in het kader van het Integraal Zorgakkoord.	Ja, in de vorm van regio-opgaven. Deze beschrijven vooral het probleem en minder het wenkend perspectief.	Ja, in doelstellingen, een werkagenda en vervolg-afspraken. Deze zijn niet allemaal even specifiek gedefinieerd. Mogelijk volgt dit in de aangekon-digde uitvoeringsagenda.	Nee.	Nee.	Nee, in het plan staat: “De manier waarop de moni-toring plaatsvindt wordt in een volgende fase ontwikkeld.”
Beleidsnotitie kinderopvang	Zeer beperkt. De notitie noemt alleen enkele cijfers over het gebruik van gastouderopvang.	Alleen met de beleidsregels voor handhaving binnen de kinderopvang en de uitvoeringsregeling voor tegemoetkomin-gen aan ouders en met landelijke wet- en regelgeving. Beschrijft niet de samenhang met het bredere beleid in het sociaal domein.	Ja, op het niveau van proces en inhoud.	Ja, in doelstellingen. Deze zijn niet erg specifiek gedefinieerd. De activiteitenagenda aan het einde van het document bevat geen tijdpad.	Nee.	Nee.	Zeer beperkt. Er wordt op enkele plekken gesproken over registratie en over een jaarver-slag handhaving.
Plan van aanpak jonge kind	Alleen op het gebied van wachttijden voor orthopedagogi-sche dagcentra en specialistische kindcentra.	Nee.	Ja, op het niveau van proces en inhoud.	Ja, in de vorm van denklijnen en resultaten. Deze zijn niet heel scherp gedefinieerd.	Ja, maar deze zijn niet als zodanig gelabeld. Ze zijn verweven in de lopende tekst.	Nee.	Nee, er staat alleen: “We evalu-eren de resultaten in samenwerking met de samenwer-kingspartners.”

	Legt de verbinding met feiten en cijfers over Waterlandse inwoners	Beschrijft samenhang met andere beleids-documenten	Bevat ambities op het niveau van inhoud, proces en/of randvoor-waarden	Vertaalt de ambities door in concrete doelstellingen en maatschappelijke resultaten	Bevat heldere indicatoren en/of signalen bij de doelstellingen en resultaten	Bevat een beleidstheorie	Bevat informatie over monitoren, leren en verbeteren
Beleidsplan jongerenwerk	Ja, uitgebreid, maar zonder expliciete koppelingen met de beleidskeuzes.	Ja, op hoofdlijnen met de kadernota sociaal domein. Het jonge-renwerk sluit aan bij de actielijn 'Optimaal opgroeien'.	Ja, in de vorm van vier kerndoelen.	Ja. Deze zijn in het bijbehorende uitvoeringsplan vertaald naar resultaten.	Nee, deze volgen uit het bijbehorende uitvoeringsplan.	Deels: er wordt kennis aange-haald van onder andere kennisinstituten als het Neder-lands Jeugd-instituut.	Nee, dit volgt in het bijbehorende uitvoeringsplan.
Uitvoeringsplan jongerenwerk 2023-2024	Nee.	Ja, met het beleids-plan jongerenwerk.	Ja, deze zijn overgenomen uit het beleidsplan jongerenwerk.	Ja, in de vorm van speer-punten en uitgewerkte resultaten.	Ja.	Niet van toepassing	Ja, deze volgt in het uitvoerings-plan jongerenwerk 2025-2026.
Uitvoeringsplan jongerenwerk 2025-2026	Nee.	Ja, met het beleids-plan jongerenwerk.	Ja, deze zijn overgenomen uit het beleidsplan jongerenwerk.	Ja, in de vorm van speer-punten en uitgewerkte resultaten.	Ja.	Niet van toepassing	Ja, deze volgt in het uitvoerings-plan jongerenwerk 2027-2028.
Verordening jeugdhulp	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Uitvoerings-regeling jeugdhulp	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Uitgangspunten inkoop specialisti-sche jeugdhulp	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Ja, op hoofdlijnen.	Ja, op hoofdlijnen.	Nee.	Niet van toepassing	Niet van toepassing

4 HOE ZIET DE POLITIEKE INFORMATIEVOORZIENING EN BESLUITVORMING ERUIT?

De huidige gemeenteraad van Waterland is geïnstalleerd op 30 maart 2022. Het college is in functie sinds 7 juli 2022. De afgelopen jaren heeft de gemeenteraad op verschillende momenten kaders gesteld, informatie ontvangen en schriftelijke vragen gesteld die raken aan preventie voor jeugd en gezin. Onderstaande tabellen bevatten een overzicht per jaar. Besluitvorming rondom de reguliere planning- en controlcyclus staat niet in het overzicht.

Tabel 7: *Politieke informatievoorziening en besluitvorming in 2022*

2022	
Raadsbesluiten preventie	• **Januari 2022:** 270-181: Besluit Gezondheidsbeleid 2022-2026, sportakkoord en preventieakkoord (vorige raad) • **Juni 2022:** 190-101: Besluit uitvoering voorschoolse educatie
Raadsbesluiten jeugd en gezin overig	• **Maart 2022:** 110-246: Besluit vaststellen verordening jeugdhulp (vorige raad)
Raadsinformatie-documenten preventie	• -
Raadsinformatie-documenten jeugd en gezin overig	• **Februari 2022:** 110-254: Stand van zaken afbouw Levvel5 (vorige raad) • **Maart 2022:** 110-268: Sluiting jeugd poliklinieken GGZ-NHN in Zaanstad en Purmerend (vorige raad) • **Maart 2022:** 110-269: Regiorapport verscherpt toezicht kwetsbare kinderen (vorige raad) • **Juli 2022:** 106-389: Cliëntervaringsonderzoek WMO en Jeugd 2021 • **December 2022:** 110-294: Administratie Levvel
Schriftelijke vragen	• **Oktober 2022:** 394-8: Begroting 2023 (met name vraag 25)
Overige	• **Januari 2022:** 110-228: Persbericht inkoop jeugd (vorige raad)

Tabel 8: *Politieke informatievoorziening en besluitvorming in 2023*

2023	
Raadsbesluiten preventie	• **Februari 2023:** 111-402: Besluit GGD kadernota 2024 + instemmen met regiovisie
Raadsbesluiten jeugd en gezin overig	• -
Raadsinformatie-documenten preventie	• **Juni 2023:** 106-403: Kadernota Sociaal Domein 2023-2026 • **Juli 2023:** 110-303: Beleidsplan jongerenwerk 2023-2026 en Uitvoeringsplan jongerenwerk 2023-2024
Raadsinformatie-documenten jeugd en gezin overig	• **Januari 2023:** 110-296: Ontwikkelingen jeugdbescherming en beschermingsketen • **April 2023:** 106-401: Visie projectplan sociaal wijkteam • **Mei 2023:** 202-59: Jaarverantwoording kinderopvang 2022 • **November 2023:** 106-410: Stand van zaken projecten van afd. Samenleving 4e kwartaal 2023
Schriftelijke vragen	• **Maart 2023:** 112-78: Regelingen voor mensen met lagere (midden)inkomens
Overige	• **Februari 2023:** 111-413: Afdoening toezegging m.b.t. vragen over taken GGD Zaanstreek-Waterland

Tabel 9: *Politieke informatievoorziening en besluitvorming in 2024*

2024	
Raadsbesluiten preventie	• **April 2024:** 111-499: Zienswijze Kadernota 2025 GGD • **April 2024:** 111-502: Verzoek toestemming gewijzigde GR GGD ZW • **September 2024:**111-543: Zienswijze begroting 2025 en ontwerp-pakket GGD Zaanstreek-Waterland
Raadsbesluiten jeugd en gezin overig	• -
Raadsinformatie-documenten preventie	• **Februari 2024:** 270-207: Kennisnemen van regioplan (Integraal Zorgakkoord) • **Juni 2024:** 232-52: Sportbeleid • **September 2024:** 232-54: Consultatiedocument sport en bewegen 2024 • **November 2024:** 110-317: Uitvoeringsplan Jongerenwerk 2025-2026
Raadsinformatie-documenten jeugd en gezin overig	• **Januari 2024:** 110-307: Regiovisie Jeugdhulp Zaanstreek-Waterland • **Februari 2024:** 106-414: Proces beleidsplan Sociaal Domein 2024-2027 • **Mei 2024:** 110-311: Jaarverslag Veilig Thuis 2023 • **November 2024:** 106-427: Resultaten cliëntervaringsonderzoek Jeugd en Wmo 2023
Schriftelijke vragen	• **Januari 2024:** 111-486: Zienswijze Gemeenschappelijke regeling GGD ZW • **April 2024:** 111-507: Beantwoording vragen GGD nav bijeenkomst 9 april 2024 • **Juni 2024:** 404-57: Gewijzigde voorjaarsnota 2024 (met name vraag 3 en 5) • **Oktober 2024:** 404-7: Begroting 2024 (met name vraag 1 en 4)
Overige	• **April 2024:** Informele raadsbijeenkomst van de GGD en overzicht diensten jeugdgezondheidszorg Waterland bij raadstukken Kadernota GGD 2025. • **Juli 2024:** 232-52: Sportdebat • **Juli 2024:** 199-40: Memo financiële situatie Bibliotheek Waterland • **Oktober 2024:** Persbericht: JOGG Waterland officieel van start tijdens Vakantiespektakel • **Nader in te plannen in de komende jaren:** Jaarlijks bijpraatmoment door directeur publieke gezondheid GGD

OVERZICHT GEBRUIKTE DOCUMENTEN

1. Nederlands Jeugdinstituut (z.d.). ‘Het Kwaliteitskompas: samen maken we het verschil voor kinderen en jongeren’, geraadpleegd op www.nji.nl/publicaties/kwaliteitskompas.
2. Gemeente Waterland (2022). Coalitieakkoord 2022-2026 ‘Vrij. Sociaal. Groen.’.
3. Gemeente Waterland (2023). Kadernota sociaal domein 2023-2026. Samen sterk voor en met de inwoners van Waterland.
4. Gemeente Waterland (2024). Beleidsplan sociaal domein 2024-2027 (conceptversie).
5. Gemeente Waterland (2022). Gezondheidsbeleid gemeente Waterland 2022-2026: Samen in beweging blijven voor een gezond Waterland.
6. GGD en gemeenten Zaanstreek-Waterland (2023). Samen werken aan gezondheid. Regionale visie op gezondheid Zaanstreek-Waterland.
7. Gemeente Waterland (2021). Preventieakkoord Waterland: De gezonde keuze, de makkelijkste.
8. Gemeente Waterland (2020). Sportakkoord Waterland: Sport & bewegen zichtbaar sterker.
9. Gemeente Waterland (2024). Op weg naar het Actieprogramma Sport en Bewegen Waterland. Consultatiedocument ontwikkeling sportbeleid.
10. Gemeente Waterland (2023). Format Plan van aanpak 2024-2026. Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheids-bevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.
11. TwynstraGudde namens Zilveren Kruis en gemeenten Zaanstreek-Waterland (2023). IZA Regioplan Zaanstreek Waterland. Samen leven voor een zeven: zorgen voor gelijke kansen.
12. Gemeente Waterland (2021). Beleidsnotitie Kinderopvang gemeente Waterland 2021
13. Gemeenten Zaanstreek-Waterland (2024). Plan van aanpak project: Jonge kind.
14. Gemeente Waterland (2023). Beleidsplan jongerenwerk 2023-2026: Verbinden. Ontwikkelen. Signaleren. Voorkomen.
15. Gemeente Waterland (2023). Uitvoeringsplan jongerenwerk 2023-2024: Verbinden. Ontwikkelen. Signaleren. Voorkomen.
16. Gemeente Waterland (2024). Uitvoeringsplan jongerenwerk 2025-2026: Verbinden. Ontwikkelen. Signaleren. Voorkomen.
17. Gemeente Waterland (2022). Verordening Jeugdhulp gemeente Waterland 2022.
18. Gemeente Waterland (2022). Uitvoeringsregeling jeugdhulp gemeente Waterland 2022.
19. Gemeenten Zaanstreek-Waterland (2021). Uitgangspunten inkoop specialistische jeugdhulp 2022.
20. Gemeenten Zaanstreek-Waterland (2021). Regiovisie Zaanstreek-Waterland in het kader van de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) Jeugd.

COLOFON

Auteur: Kim van der Velden
Vormgeving: Kim van der Velden
Uitgave: Maart 2025
Foto omslag: Beeldbank gemeente Waterland
Overig beeldmateriaal: Beeldbank gemeente Waterland (pagina 2, linksonder en 24), Freepik.com (overig)

REKENKAMER
WATERLAND